

Софийският “градски номад” преживява от рециклиране; не разчита на помощ от държавата

- *46% от бездомните в столицата посочват разделното събиране на отпадъци като основно препитание;*
- *Временната заетост носи доходи на 28%;*
- *Едва 2% получават помощ от държавни институции.*

София, 1 септември 2015 – Близо половината от софийските бездомни изкарват прехраната си чрез разделно събиране на отпадъци, показва пилотно проучване на техните нужди и нагласи, извършено от Сдружение “Градски номади” през май и юни 2015 г. Други 28% от бездомните намират временно препитание като общи работници, хигиенисти, охрана, а само един от петдестте интервюирани получава социална пенсия. Това сочат данните, обявени на пресконференция в БТА тази сутрин.

Проучването се състои от 50 дълбочинни интервюта с бездомни хора в широкия център на София и е първото по рода си за България. Съпроводено е от анкета за обществените нагласи спрямо тази група сред близо 700 респондента. И двете изследвания са част от пилотната фаза на проекта “Градски номади” и целят по-добро разбиране на бездомните и тяхното място в обществото.

Едно от впечатляващите несъответствия между двете изследвания засяга най-наложителните нужди на бездомните хора: масово, те посочват конкретно работа и жилище като такива, а само 4% искат помощ от държавата. Резултатите от публичната анкета сочат тъкмо обратното: близо 70% от запитаните смятат, че бездомните имат нужда предимно от социална помощ, организирана от държавата, а 8.2% и 6.2% респективно – от работа и жилище. Интересен е и фактът, че едва 16% от бездомните прибягват до прося, спрямо една трета според общественото мнение.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от cause+effect и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.

Въпреки тезата, популяризирана чрез медиите през последните месеци, че бездомните принадлежат към организирани престъпни групи, които разбиват цветните контейнери за разделно събиране на отпадъци, едва 3.5% от респондентите на публичната анкета се съгласяват с това мнение. Бездомните хора, от друга страна, споделят, че най-доходоносно е събирането и връщането на бирени бутилки от градинките, както предаването за рециклиране на картон от металните контейнери за боклук и около търговски обекти.

Обнадеждаващо е също, че над 60% от запитаните са помагали на бездомни хора самостоятелно или чрез неправителствени организации. Този висок процент е отразен и в отговорите на интервюираните бездомни: 34% от тях разчитат предимно на помощ от случайни хора, 20% – на помощ от НПО, и други 34% – на семейство и познати.

На база на пилотните изследвания Сдружение “Градски номади” ще разработи качествени и количествени изследвания на бездомните на национално ниво, за които ще се търси съдействието на университети, НПО и държавни институции. Чрез тези проучвания, “Градски номади” ще търси решение на два от най-сериозните проблеми на тази уязвима група: липсата на данни за броя им и недостатъчното разбиране от страна на обществото, а оттам и на държавата. Крайната цел на сдружението е трайно подобрене на качеството на живот на бездомните у нас, като предложи нова стратегия за преброяването им и по-ефективни социални политики, съобразени с техните нужди и нагласи.

От средата на септември, “Градски номади” започва и набиране на средства и доброволци за изграждането на мобилни бани, перални и микро-къщи за бездомни хора, както и за основаването на социално предприятие, което да предлага работа и преквалификация на бездомни хора.

Екипът на “Градски номади” изразява благодарност към Фондация “Мисия без граници”, Сдружение “Каритас България”, “Си-Ви-Ес България” и Timeheroes за съдействието при пилотните изследвания. Първата фаза на проекта “Градски номади”, към която принадлежат тези изследвания, бе финансирана в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. чрез конкурса “Направи си сам” на Екологично сдружение “За Земята”.

Приложение: *Пълни данни от пилотните изследвания на нуждите и нагласите на бездомните хора в широкия център на София и на обществените нагласи към бездомните*

ЗА НАС:

“Градски номади” е сдружение в обществена полза и дългосрочен граждански проект, който цели да подобри условията на живот и работа на бездомните хора в България. Залага на алтернативни решения и grassroots подход “от долу нагоре”, за да осигури тяхната интеграция като активни и полезни участници в обществото. Основните дейности на “Градски номади” са изграждането на мобилна инфраструктура, предлагаща подслон и санитарни условия; създаването на социално предприятие, осигуряващо работа и развитие на нови умения; качествени и количествени изследвания, с цел изграждане на стратегия за преброяване на бездомните; и създаване на мрежа от организации, подпомагащи бездомните и тези в риск от бездомност. Инициатори на проекта са Миа Агова, Йоана Богданова и Елеонор Генова.

За повече информация: www.facebook.com/urban.nomads.bulgaria

За контакт:

Миа Агова

Mob: 0889 261 112

E-mail: mia.a.agova@gmail.com

Елеонор Генова

Mob: 0889 640 084

E-mail: eleonorgenoa.work@gmail.com

Web: www.facebook.com/urban.nomads.bulgaria

ПРОУЧВАНЕ СРЕД БЕЗДОМНИТЕ В ЦЕНТЪРА СОФИЯ ПО ПРОЕКТ “ГРАДСКИ НОМАДИ”

Цели и обект на изследването

Конкретната цел на настоящето изследване е опознаване на социално уязвимата група на бездомните в София и промяната на негативната обществена нагласа към тях. Проучването на състоянието, нуждите и нагласите на бездомните позволява адаптиране на дейностите по проекта – мобилни решения (микро-къщи, бани и перални) и изграждане на социално предприятие, спрямо получената информация. Разграничаването и идентифицирането на различните подгрупи, генерализирани под стигмата бездомни, съдейства за акцентиране върху подгрупата на рециклиращите, извършваща обществено полезна дейност, чрез разделното събиране на отпадъци.

Дългосрочната цел на проучването е да послужи като пилотна фаза за мащабно качествено и количествено изследване на бездомните в България, което да залегне като основа за изготвяне на подходяща стратегия за официално преброяване и адаптиране на държавните политики към нуждите и нагласите на бездомните.

Крайната цел е интеграция и подобряване на стандарта на живот на социално уязвимата група на бездомните.

Методология

Проучването залага на „Грасрутс“ (**Grassroots**) **подход**, който е особено полезен при изследване на социално уязвими групи. Той предлага социална промяна, която започва от долу нагоре - търси корена на проблема в самата общност и съвместното генериране на идеи за разрешаването му.

Терената работа включи **50 полу-структурирани интервюта**, които бяха проведени през май-юни 2015г. в центъра на София, с помощта на доброволци.

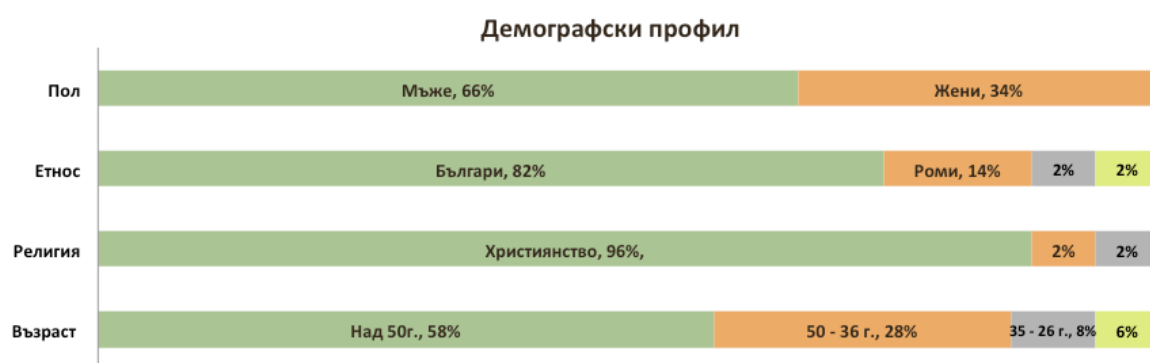
За целта на изследването беше подготвен **структуриран въпросник**, включващ следните основни блокове информация, ориентирани към живота на бездомните – демография, минало,настояще и бъдеще. Част от информацията беше записана в аудио формат, а другата част под формата на записки. С цел защита на личността на респондентите, интервютата им бяха анонимизирани.

Настоящата презентация разкрива социално-демографските особености на интервюираните. При последващ анализа на информацията се предвижда прилагането на Обоснованата теория. Тя е индуктивен качествен подход за проучване на феномени, за

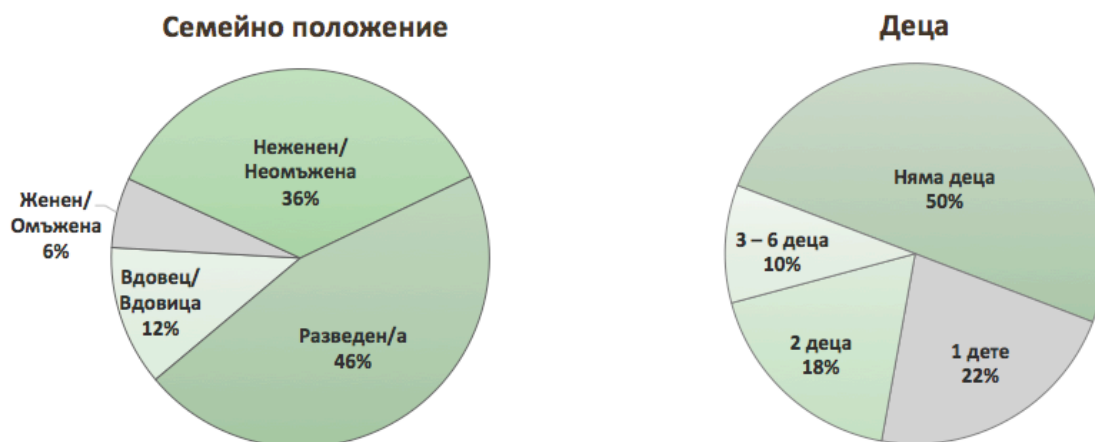
които липсва предварителна информация и се заключава във формулирането на теория, базирана на кодифициране и интерпретиране на събраната информация в смислови категории.

РЕЗУЛТАТИ

Типичният градски номад е...

...най-често мъж, българин, християнин, на възраст над 50 години. Най-младият интервюиран е жена на 19 г., а най-възрастният – отново жена на 87 г. Голяма част от участниците в изследването срещаме на ежедневно организирани от благотворителни организации социални кухни, което може да е повлияло на големия процент, определили се като християни.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от cause+effect и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.

...най-често разведен и неподдържащ близки отношения с членове на семейството си. Като чести причини за семейни неразбирателства са посочвани побой, алкохолизъм и имотни конфликти. Половината от интервюираните нямаха деца. При другата половина най-често се случваше децата им да са заминали в чужбина или да не могат/не искат да помогнат на родителите си.

...изненадващо образован. Често срещаме хора с висше образование по инженерни, икономически и медицински специалности и дори един човек с две висши по икономика и история, който беше вложил спестяванията си, за да издаде книга. Интересно е да се спомене, че 2/3 от висшистите са жени. Най-често се срещаша хора със средно и средно специално образование в техническата и ресторантьорската сфера.

Преди да стане градски номад...

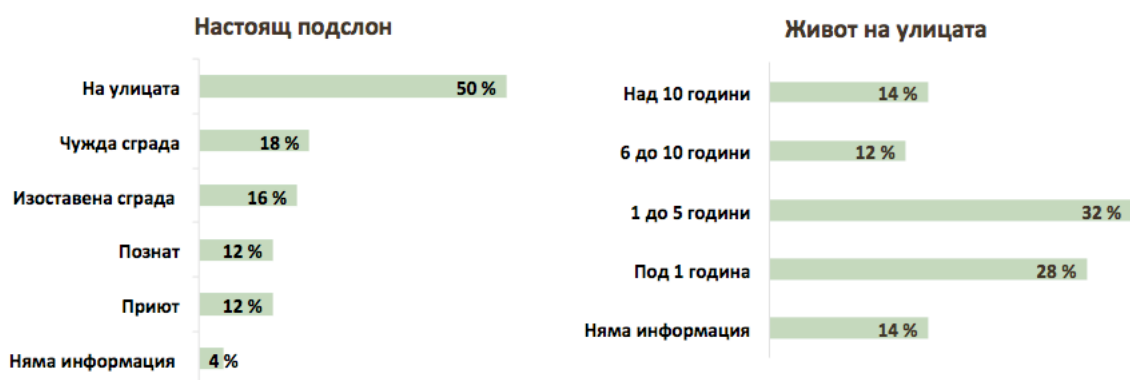

*Голям град (100 000- 400 000 ж.) *Среден град (30 000- 100 000 ж.) *Малък град (10 000- 30 000 ж.)

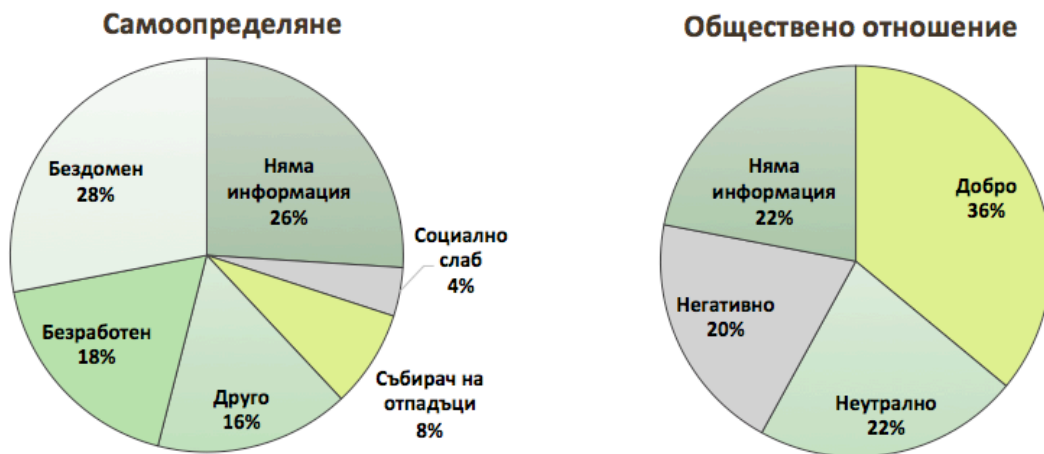
Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от cause+effect и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.

...е живял в собствено жилище или под наем в София, преди да стане градски номад, докато семейни проблеми и/или жилищни измами не са го довели до социално изпадане. Друга част от респондентите са дошли в София като трудови мигранти, което обяснява защо загубата на работа е най-често срещаната причина за тяхното социално изпадане. Сред мъжете най-често споменаваната причина за бездомност е загуба на работата, а сред жените – семейни проблеми. В повечето случаи социалното изпадане се дължи на натрупването на няколко зловещи причини. Допълнително причините за социално изпадане са и тези, които задържат хората на улицата, като най-често те бяха повече от една, определяни общо от респондентите като „безизходица“.

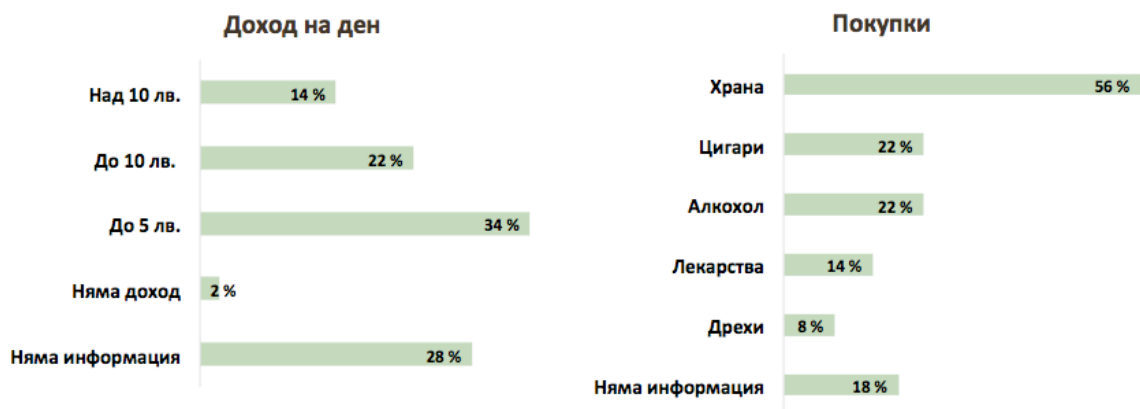
Настоящият градски номад...

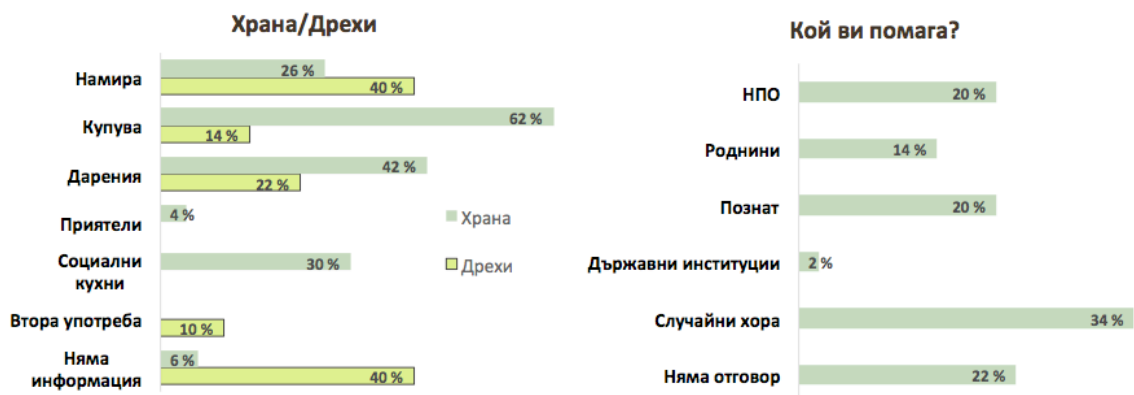
...най-често спи, където намери на улицата – по пейки, спирки и гари, под мостове, а през зимата до тръби с топъл въздух и дори в канали под земята. Някои намират подслон в изоставени или чужди сгради, например – гаражи, фургони, тоалетни и други. Малка част от бездомните нощуват в приют, което от една страна се дължи на крайно ограничения брой места и условието за настаняване срещу софийско местожителство, а от друга – на нежеланието на самите бездомни да отидат в приют, поради лоши хигиенни условия, липса на сигурност и цялостна несъвместимост с начина им на живот. Най-често срещаме хора, които бяха прекарвали от няколко месеца до 5 години на улицата, но имаше и немалка група – 26% на трайно социално изключени без дом повече от 6 години.

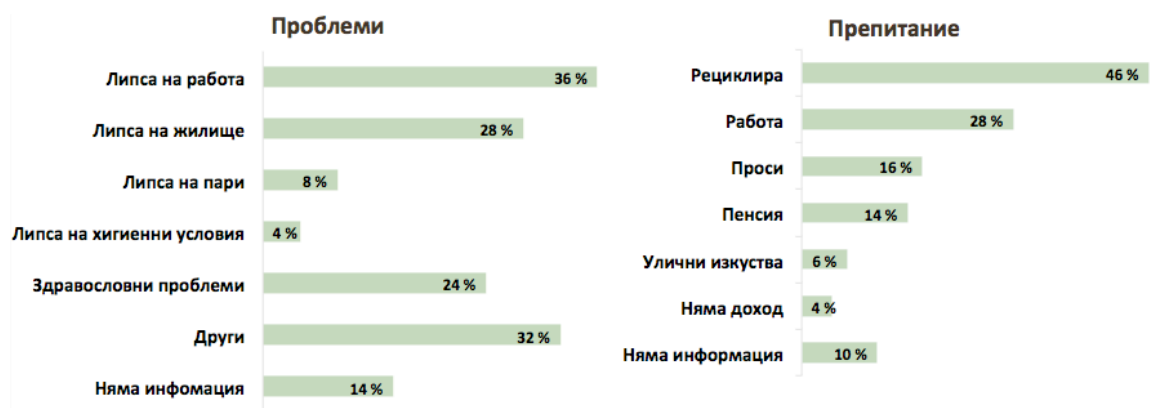
...се самоопределя като бездомен и безработен. От гледна точка на бездомните преобладаващото обществено отношение към тях е добро, тъй като често случайни хората им помагат с дрехи, храна и пари. Често, като добро отношение се определя и липсата на конкретни проблеми. Самите бездомни често се стремят да останат незабелязани, като начин да запазят своето лично пространство и комфорта на околните. От друга страна има и група, която споделя, че среща негативно отношени под формата на грубост, подигравки и нападки.

...има гъвкави доходи и се оправя, както с 2 до 5 лева на ден в най-честия случай, така и с повече, когато извади късмет. Най-често изкарва пари от рециклиране, а най-много изкарва от рециклиране, съчетано с допълнителна работа като продажба на цветя, чистене и общи работнически дейности. Изкараните пари влага основно за храна и по-рядко за цигари и алкохол.

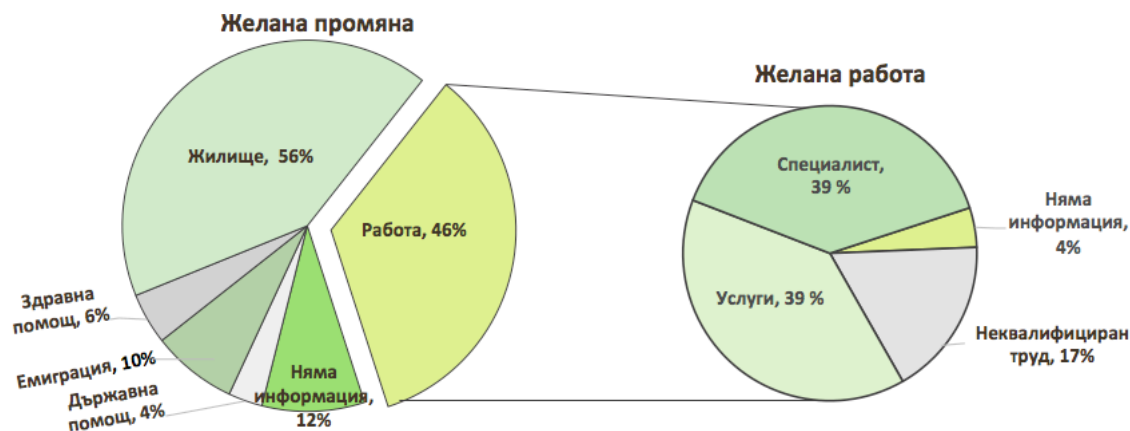
...най-често си набавя храна от магазина, както и от дарения и организирани социални кухни. Случайни хора, често помагат с храна и дрехи. Допълнително, неправителствени организации също предлагат помощ, основно под формата на храна, дрехи, душ и подстрижка и по-рядко специализирана медицинска помощ. Тези резултати ясно подчертават липсата на адекватна държавна политика по отношение на бездомните хора и частичното поемане на тази отговорност от неправителствения сектор. Все пак има и един интервюиран, който е посочил, че получава помощ от държавни институции под формата на социална пенсия.

...посочва липсата на работа и дом, като най-належащи проблеми. Често се споменаваха и здравословни проблеми и невъзможност за закупуване на лекарства. В повечето случаи наличието на един от проблемите водеше със себе си и останалите, като последствия. Например, някои от интервюираните определиха липсата на хигиенни условия като фактор, ограничаваш възможността им да търсят работа. Като най-разпространен начин за изкарване на пари беше посочено събирането на материали за рециклиране, както и намирането на временна заетост като общ работник, хигиенист, охрана, продавач и други. Част от бездомните споделиха, че изкарват пари и от просия, а по-възрастните разчитаха на пенсия.

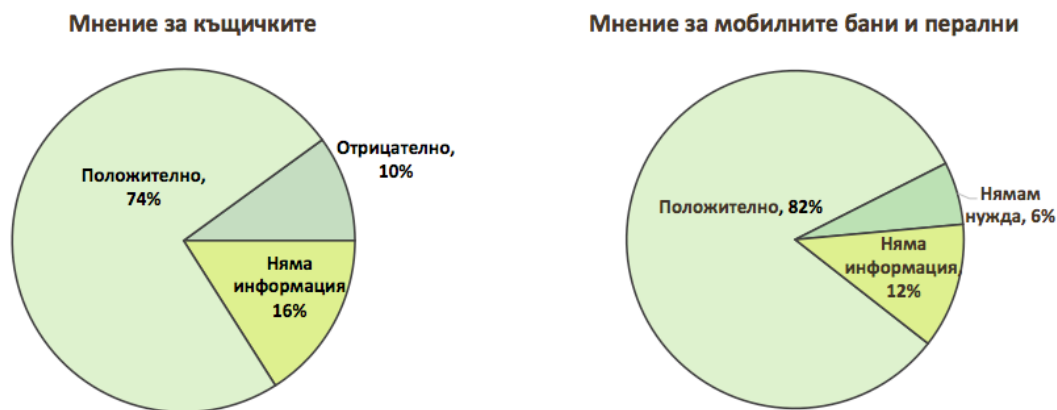
Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от cause+effect и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.

Градският номад мечтае за...

...да има дом и работа, които да му помогнат да си стъпи на краката и да подобри начина си на живот. Малка част виждаха като изход емиграцията, други се надяваха на здравна или държавна помощ, в зависимост от най-належащите им проблеми. Най-често мечтаната работа е свързана с предишния трудов опит, образование и специализация на интервюираните, към които те биха желали да се завърнат. Малка част от градските номади харесват настоящата си работа – рециклирането и уличните изкуства и биха искали да продължат да се занимават с нея, но при по-добри работни условия.

За мобилните решения на Сдружение “Градски номади” споделя...

...че му харесват и би живял, поне временно в такава къщичка. За част от интервюираните мобилните къщи не бяха добро решение, поради желание за стандартен дом, опасения за сигурност или съвместно съжителство с друг човек. Мобилните бани и перални бяха изключително позитивно приети, като нещо крайно необходимо и също толкова недостъпно в настоящото ежедневие на бездомните.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от cause+effect и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.

ПРОУЧВАНЕТО НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ НАГЛАСИ СПРЯМО БЕЗДОМНИТЕ ПО ПРОЕКТ “ГРАДСКИ НОМАДИ”

Цел на изследването

Основната цел на изследването е да даде първоначална “ориентация” за обществените нагласи спрямо бездомните и чувствителността към проблема. Служи също като сравнение между реалната картина на бездомността, представена в проучването сред бездомните и обществените представи за нея.

Дългосрочната цел на проучването е да послужи като пилотна фаза за мащабно изследване на информираността и отношението към бездомните в България, на база на което да се преосмислят държавните политики за бездомните, както и ролята на обществото и неправителствения сектор в изготвянето и изпълнението на тези политики.

Крайната цел е интеграция и подобряване на стандарта на живот на социално уязвимата група на бездомните.

Методология

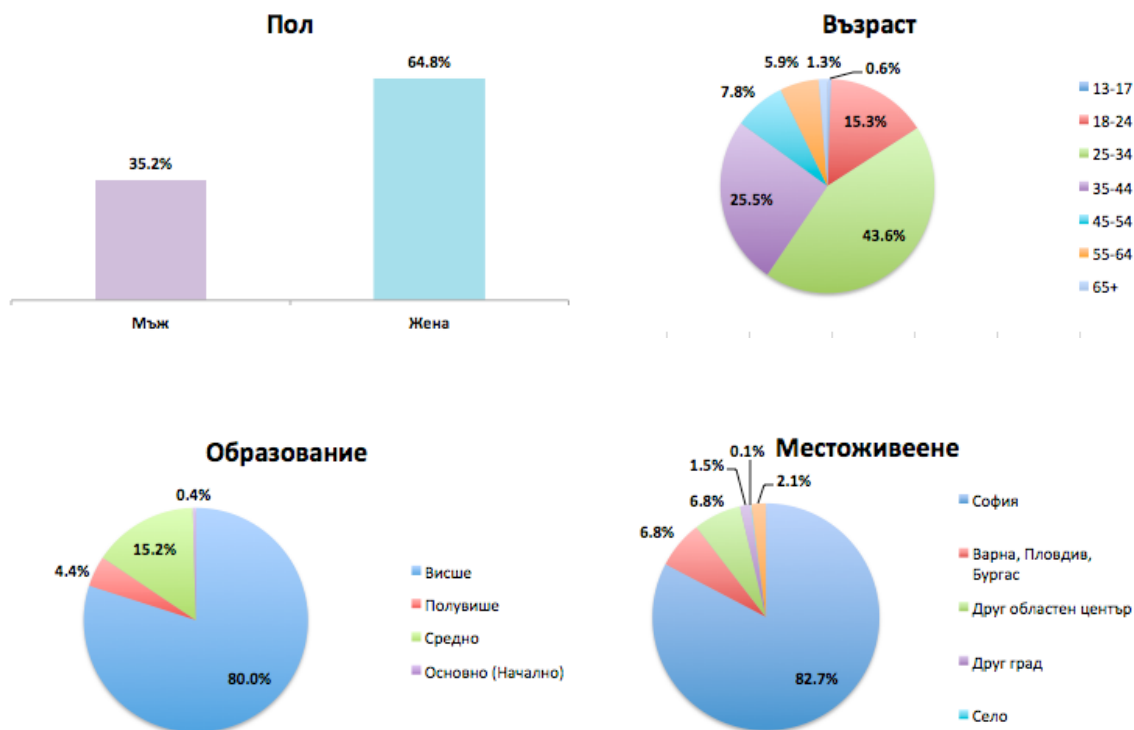
Проучването е проведено чрез онлайн анкета сред 679 души.

Това е пилотно (предварително) проучване, поради което не претендира за представителност. Има за цел да очертае някои основни тенденции, които да послужат за база на по-нататъшно и по-мащабно проучване.

Беше направен типологичен подбор на респонденти със следния профил: високообразовани, ползващи интернет градски хора. Мнението на тази група е особено важно за проекта, тъй като тя се смята за социално ангажирана и активна.

РЕЗУЛТАТИ

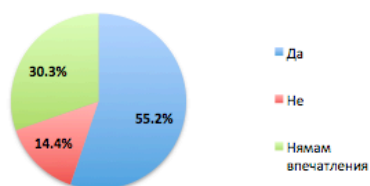
Профил на участниците

Тъй като контактът с участниците е направен основно през социалните мрежи, профилът им е специфичен: 80% са висшисти, почти 60% са под 35 години, над 80% са от София. В този смисъл изводите, които правим се отнасят най-вече до тези социални групи. Почти 65% от включилите се в анкетата са жени, което донякъде може да обясни и относително позитивното и състрадателно отношение към бездомните хора.

Информираност за бездомните

Увеличил ли се е броят на бездомните?

Колко често виждате бездомни хора по улицата?

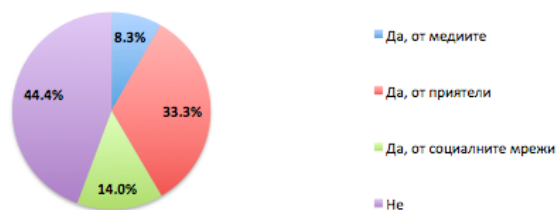
Разговаряте ли с бездомни хора?

Помагали ли сте на бездомни хора?

Чували ли сте за проекта Градски номади?

Повече от половината от участниците смятат, че броят на бездомните е нараснал в последните години. 60% пък са отговорили, че те самите виждат такива поне веднъж дневно. Едва девет участника твърдят, че никога не са виждали бездомен човек.

Въпреки че резултатите не биха могли да се екстраполират на национално равнище е показателно че представители на социалната група, описана по-горе (млади, образовани,

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от cause+effect и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.

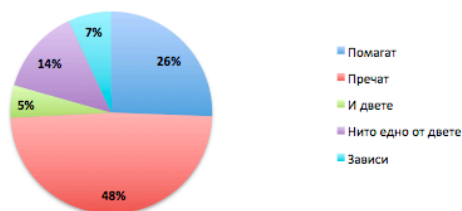
живеещи в столицата) твърде често виждат бездомни хора. Това ни дава основание да твърдим, че това е достатъчно сериозен проблем, поне що се отнася до столицата.

Над половината са разговаряли с бездомни, макар и рядко. Онези, които го правят редовно са малко (около една десета от запитаните). Почти една четвърт пък не са контактували с бездомни хора, но биха желали да разберат повече за тях. Това показва висок процент на благоразположение (поне сред тази социална група) спрямо бездомните, също и желание да се помогне, нещо повече, над 60% са им помагали. Както може да се очаква, повечето са го правили самостоятелно, едва 6% са били доброволци към някаква организация.

Тези данни показват, че има желание и потенциална възможност за развитие на проекти, подпомагащи бездомните, въпреки че те все още са непопулярни. Например самият проект "Градски номади" е известен на малко повече от половината от участниците, 44% не са чували за него. Повечето от тези, които са чували за проекта са се информирали от приятели, което означава че неформалните канали за комуникация са важни за популяризиране на такива инициативи. Социалните мрежи са следващия канал, но едва с 14% от участниците. Разбира се, това би могло да означава и че е необходимо да се вдигне популярността на проекта в социалните мрежи, за да може информацията да стигне до повече хора.

Отношение към бездомните

Пречат или помагат бездомните на градската среда?

От какво се нуждаят бездомните?

Как преживяват бездомните?

Причини за бездомността

Отношението към бездомните не би могло да се определи като негативно, предвид честите случаи на подпомагане на бездомните. По отношение на бездомните и градската среда, около 1/3 от запитаните отговарят категорично че бездомните пречат, а почти два

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от cause+effect и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.

пъти по-малко твърдят че помагат. Това не бива да се тълкува задължително като отрицателно отношение към бездомните, тъкмо обратното. Повечето запитани смятат, че бездомните се нуждаят от помощ, най-вече от обществено разбиране и от помощ от държавата (двата отговора са посочени от по над 65% от запитаните). Следващият по популярност отговор е дарения (48%). Подслон и работа събират по под 10% от отговорите, но това може да се тълкува по-скоро в посока на това, че всъщност хората не са достатъчно информирани за нуждите и проблемите на бездомните, независимо от желанието да помогнат.

Повечето от запитаните смятат че бездомничеството е следствие от тежка травма в живота на човек, като психическо или друго заболяване (почти 70% от запитаните), или алкохолна/наркотишна зависимост (66%). Следващите по популярност отговори са загуба на работа, а също и липсата на възможности за интеграция на някои рискови групи (като пример може да се дадат децата, израсли в институции, които са в риск от това да останат бездомни след навършване на пълнолетие). 55% предполагат че жилищните измами също може да са причина за бездомничество. Едва 28% отдават бездомността на личен избор. Оттук може да се направи извод, че тя се възприема по-скоро като нещастие, извънредна и неконтролирана ситуация, която довежда човек до безпомощно състояние, а не като съзнателно избран начин на живот. Това обяснява и високия процент от хора, които помагат и смятат че трябва да се помага на бездомните.

Повечето хора смятат че бездомните преживяват основно от рециклиране на материали (малко повече от половината участници; впрочем това се срещаше често като обяснение в отговора “Друго” защо бездомните помагат на градската среда). 28% посочват че според тях бездомните хора преживяват чрез просия., едва 3,4% смятат че те получават помощи. Този дял е стряскащо нисък, защото би могъл да бъде считан за симптом на това, че участниците смятат че държавата не помага достатъчно на бездомните (но както беше споменато по-горе, те смятат че трябва да помага). Едва 3,5% споделят популярното иначе мнение, че те са част от организирана мафия (която се занимава с просия). Ниският дял, който е постигнал този отрицателен отговор говори за това че отношението към бездомните е по-скоро добронамерено – поне в рамките на тази социална група.